

Van de Redactie.

„de vorige” noemden. Ook dit werk bevat tal van kostelijke gegevens. Dan is er nog van Mr. W. G. F. van Sorgen het boek *De Tooneelspeelkunst in Utrecht en de Utrechtsche Schouwburg* (1885), dan zijn er studiën van Hilman (*Ons Tooneel*), opstellen van geleerden en hooggeleerden, die wij niet opsommen, omdat het ons doel niet is een bibliografisch overzicht te geven, en de voor den aanstaanden geschiedschrijver hoogst nuttige *Tooneelherinneringen* van dr. M. B. Mendes da Costa, die wij met een enkel woord kenschetsten in onze November-aflevering. Die bevatten gelukkig uitnemende gegevens voor de tooneelgeschiedenis van den nieuwsten tijd.

Voor het weinige, dat wij noemden, en het vele dat belangstellenden kennen, doch hier niet opgesomd worden kan, zijn wij zeer dankbaar. Behalve voor de tooneelherinneringen van dr. Mendes da Costa, die aardige anecdoten en allerlei bijzonderheden bevatten uit het leven van tooneelspelers, die wij kennen of die velen onzer in vroeger tijd hebben gekend, is — indien wij ons niet vergissen — de belangstelling van het publiek in die boeken niet heel groot geweest. Over 't algemeen hebben boeken over het tooneel, hier niet veel belangstelling gevonden. Dat is natuurlijk. Het Tooneel vormt heelemaal geen element in het maatschappelijk leven van den Nederlander. Hij gaat wel naar den schouwburg, omdat die er nu eenmaal is en hij er wel eens wordt vermaakt, maar een gelukkige Nederlandsche stad zonder goed bespeelden schouwburg is zéér wel denkbaar. Toch wél veel belang wordt gesteld in de geschiedenis der beschaving. Wie dus de lotgevallen van onze gezelschappen en schouwburgen zou weten te geven zóódat zij werden verklaard uit de sociale toestanden en heerschende begrippen omtrent schoonheid, zedelijkheid en vermaak, zou door veel grooter publiek worden gewaardeerd dan hij, die voornamelijk feiten en anecdoten gaf, van hoe veel historische beteekenis die ook zouden zijn.

Het Tooneel — schouwburg, tooneelspeler, publiek en al wat daarmee in verband staat, vooral ook de houding der overheid — in

verband met het maatschappelijk leven der Nederlanders, dáárvan moesten wij eene goede geschiedenis bezitten, onder Het Tooneel óók te begrijpen de rederijderskamers en latere voorname liefhebberij-gezelschappen. Het verzet tegen het Tooneel, ja, de afkeer, die sommigen hadden, zelfs van menschen, die „comédie spullen” *lasen* (Cornelis de Witt, bijv.) is een verschijnsel van zeer groote „kultuurhistorische” beteekenis, waarvan de oorsprong en de gevolgen na te sporen tot op onzen tijd, een dankbaar werk heeten mag; want het onderwerp is door den heer M. A. Perk in zijn *De Kerk en Het Tooneel* (1876) ter nauwernood aangeroerd, laat staan uitgeput.

Wat een negatieve beweringen! Wij erkennen het zelf. Maar zij werden hier even onder woorden gebracht om de gronden aan te geven voor ons verlangen naar een werk, dat ons nog altijd ontbreekt en dat toch belangwekkend genoeg wezen zou voor een grooten kring van studeerenden en tooneel-liefhebbers. De weg is gewezen. Er bestaat eene studie over maar één schouwburg, doch zoo geschreven dat zij als model kan dienen voor eene groote historie van het tooneel in een land. Wij bedoelen het werk van R. Lothar *Das Wiener Burgtheater* in de serie *Dichter und Darsteller* (1899, bij Seemann).

Deze (mooi geïllustreerde) monografie is grootendeels eene waarschuwende lijdensgeschiedenis, verre van bemoedigend voor ons. Uit het gansche volk dient de dramatische letterkunde voort te komen, om duurzaam het volk te kunnen boeien moet het tooneel nationaal wezen. Een stand — van adellijken of rijke burgers — kan wel geruimen tijd eene uitheemsche tooneellitteratuur doen zegevieren en uitheemsche kunst van zeggen en spelen in eere doen blijven, maar met den stand of met de belangstelling van dien stand hangt het lot van zulk een tooneelschrijf- en speelkunst dan ook samen. Komt zulk een tooneel in verval, wat noodwendig moet gebeuren, dan ontwaart men een ledig of nagenoeg, op zijn best. De serre-cultuur heeft den groei van het koude-gronds-gewas tegengehouden; daar het waardeloos bleef tot de productie werd gestaakt.

De geschiedenis van het eenmaal beroemde